

Šiandienos iššūkiai tautinio tapatumo ugdymui pradinėse klasėse

dr. Egidijus Skarbalius

2018-05-28

Vilnius

- ***MOKYTOJAS:***
- ***Vaikystės patirtys***
- ***Profesinės studijos***
- ***Profesinė veikla***
- ***Mokytojo asmenybė***

- **Vaikystės patirtys:**
- *Diškiai globojo mažiukus;*
- *Moku žemaičių kalbą savo krašto;*
- *Mokytojui turi būt išlikus ta vertybė kurią įskiepijo tėvai;*
- *Ką mama mane išmokė, to mokom vaikus;*
- *Vaikai juk išlaiko papročius nuo senelių iki dabar. Ką aš išgirdau pati kokių 7 metų iš senelių, pasakoju dabar tuos prisiminimus;*
- *Esu augus kaime tarp miškų, briedžiai braidė, paukščiai klykavo. Tai ir sergu “paukščių liga”. Lesinu juos per žiemą, kūrėm varnėnų alėją, organizavom Gandrines. Dar vilką bandau išteisinti. Rodau vaikams žmogaus ryšį su gamta.*

- **Iššūkis - kokias patirtis turi būsimieji pradinukų mokytojai?**

- **PROFESINĖS STUDIJOS. Iššūkiai:**
- ***Aukštosiose nebėra istorijos*** □
- Ateina naujoji mokytojų karta, kuri nebemoka šokių, dainų.

- **PROFESINĖS STUDIJOS. Geroji patirtis:**
- ***Skudučiai, kanklės;***
- ***Studijų metas šnekėjau žemaitiškai;***
- **Esu baigus kankles ir turim mergaičių kanklininkų ansamblų, o berniukai groja skudučiais.**

- **PROFESINĖ VEIKLA. Iššūkiai:**
- *Problema dėl mokomųjų programų;*
- **Neturiu tiek žinių, kiek norėtusi**

- **PROFESINĖ VEIKLA. Geroji patirtis:**
- *Integracija, pavyzdžiui matematikos – iki vėliavos ilgio matavimo, ploto;*
- *Šnekamės apie emigraciją: ar tai nauda, ar nenauda;*
- *Mokau, kad be praeities nebus ir ateities, kad šaknys yra svarbiausiai;*
- *Prieš važiuojant į ekskursiją, pasiruošiame, grįžę darome aptarimus;*
- *Visai veiklai paruošiu kapitonus, kurie susirenka veikloms savo komandas;*
- *Integruojame į matematiką, skaičiuojame eurai – litai;*
- *Vaikai veda klasės valandėles, matai savo klaidas ant jų.*

- **MOKYTOJO ASMENYBĖ. Iššūkiai:**
- Tautinio tapatumo ugdymas paremtas idealizmu, už iniciatyvą niekur nemoka
- ***Problema, jei mokytojas ne savo rogėse;***
- Aš pati nors ir žemaitė, bet tarmės nebežinau;
- (Anksčiau buvo ansamblis, bet) išeina žmonės, išeina ir tradicijos.

- **MOKYTOJO ASMENYBĖ. Geroji patirtis:**
- *Tik nuo mokytojo individualybės priklauso, kiek jis įdės tautiškumo į vaiką;*
- *Mokytojo autoritetas aukščiau tėvų;*
- *Jei pats domiesi tautiškumu, tai turi ir randi;*
- *Dirbu iš malonumo;*
- *Gal pradžioj reikia suvokt, kad esi žmogus.*

- **MOKINYS:**
- *Tėvai, šeima*
- *Mokinio asmenybė*
- *Vaiko tautinio tapatumo raiška*

- **TĖVAI, ŠEIMA. Iššūkiai (1):**
- *Treninginių tėvų vaikų požiūris į mokslą prastas;*
- *Tėvų pasyvumas...;*
- *Kaime trenininginių karta 6 – 7 kl.;*
- *Socialinė, ekonominė aplinkos, tėvų bedarbystė formuoja negatyvią nuotaiką apie lietuviybę;*
- *Senelių kalbą tėvai sunaikino po studijų;*
- *Amerikonizmai ateina Helovynas, Valentinas;*
- *Tėvų įtaka, nes namuose švenčia;*
- *Tėvai pikti, be išsilavinimo, be tautinių vertybių;*
- *Pastovi emigracija;*
- *Tarybiniai tėvai tautiškumo nesidomi;*
- *Paniekta Lietuvai ir lietuviybei iš šeimos;*

- **TĖVAI, ŠEIMA. Iššūkiai (2):**
- *Tėvai nelanko vaikų koncertų;*
- *Tėvai tolsta nuo vaikų;*
- *Šeimos dažnai net nėra girdėję apie tautinę tapatybę;*
- *Tėvai skeptiškai pilietiškumui;*
- *Vaikai ateina tik gimę ar užaugę nepriklausomybėj. Tėvai neprisimena sausio įvykių. Širdy negaliu, verd...;*
- *Šeimose nieks nebedainuoj, o apie giedojimą patylėt...*

- **TĖVAI, ŠEIMA. Geroji patirtis:**
- *Vaikų požiūris į tautinį tapatumą priklauso nuo šeimos;*
- *Šeimos tautiškumas priklauso nuo šeimos išprusimo;*
- *Tarmiškai kalba seneliai;*
- *Tėvų noras yra, kad vaikas šnekėtų tarmiškai;*
- *Kartų pasidalijimas patirtimi;*
- *Vaikai nusiminę laukia tėvų iš emigracijos. Džiaugias jiems sugrįžus. O aš skiepiju jiems patarles: visur gerai, namie geriausiai; namie ir saulutė ryškiau šviečia;*
- Tarmiškai kalba, jei tėvai kalba.

- **MOKINIO ASMENYBĖ. Geroji patirtis (1):**
  - *Vaikam patinka konkreti veikla;*
  - *Pradinukai nori tautiškumo, vyresnieji nebe;*
  - *Maži dar nuoširdesni už paauglius;*
  - *Pradinukai domisi, dičkiai „nebeturi kada“;*
  - *Vaikam patink natūralūs dalykai;*
  - *Vaikai mokėsi noriai istorijos;*
  - *Vaikams patinka klausytis šnekų apie tai, iš ko susided Lietuva;*
  - *Vaikai klausinėja apie Lietuvos susikūrimą;*
  - *Vaikams atrakcija pakeist aplinką;*
  - *Senelių pasakojimo labai labai klauso, vaikam labai įdomu;*

- **MOKINIO ASMENYBĖ. Geroji patirtis (2):**
  - *Buka informacija vaikam nepatinka;*
  - *Pradinukams viskas, kas per žaidimą įein į galvą;*
  - *Vaikams patinka kas autentiška. Patys paprašė daugiau pasakoti ir parodyti;*
  - Istorija, kunigaikščiai, pagonybė įdomu vaikams;
  - Vaikams patinka apie tautiškumą. Ketvirtokai patys ieško, patys domisi. Užaugo patriotai.

- **TAUTINIO TAPATUMO RAIŠKA. Iššūkiai:**
- *Dingsta motyvacija mokslui, nes jie netiki ateitim;*
- *Nusveria išvykimą – likimo santykis;*
- *Nebėra pakilimo tautiniame tapatume;*
- *Trūksta vilčių apie gerovę;*
- *Vaikai nesupranta tarmiškai;*
- *Vaikai nežino suskirstymo į Žemaitiją, Aukštaitiją, Dzūkiją, Suvalkiją;*
- *Nelabai žino apie Žemaitiją, Aukštaitiją, Suvalkiją, Dzūkiją;*
- *Žemaitiškai paskaityt nebemoka, sako, čia kaip angliškai.*

- **T. TAPATUMO RAIŠKA. Geroji patirtis (1):**
- *Jei mokytojai pradinukus išmoko dainuoti, jie dainuoja ir būdami vyresni;*
- *Mažiukų choras dalyvauja respublikinėse ir rajoninėse dainų šventėse. Tuoju po šventės jau laukia kitos;*
- *Vaikai noriai groja;*
- *Vaikai šnek žemaitiškai;*
- *Vaikai kalbėdami žemaitiškai atlaisvėja;*
- *per Valentino dieną trispalvę su vaikais darome iš širdelių;*
- *Per pertraukas vaikai plepa žemaitiškai;*
- *Sužinau, kiek vaikų tėvai kelia vėliavas;*

- **T. TAPATUMO RAIŠKA. Geroji patirtis (2):**
- ***Atsinešti tarminiai tekstai vaikams labai įdomūs;***
- Kad aš moku tarmiškai, vaikai buvo priblokšti. Juk vaikai nešneka, net tėvai nešneka. Vaikai nežinojo net tarmės pavadinimo. Bet klausėsi net išsižioję, kiek daug teigiamų emocijų buvo;
- Šneka bendrine, bet akcentas tarmiškas dažnai yra;
- Per pertraukas šneka keli vaikai [aut. tarmiškai];
- Žino tautinių rūbų skirtumus;
- Vaikai, pabuvę užsienyje, pasakoja, kad ten ažuolai, klevai kitokie. Moka jau pastebėti ir lygina;
- Vaikam patinka tarmiškai;
- Vaikai žino pakankamai. Reik tik, kad puoselėtų.

- **FIZINĖ MOKYMO(SI) APLINKA:**
- ***Metodinė medžiaga***
- Klasės aplinka
- Mokyklos aplinka
- Tautinio tapatumo ir patriotiškumo ugdymui skirtas laikas
- Kitos ugdymo aplinkos

- **METODINĖ MEDŽIAGA. Iššūkliai (1):**
- *Trūksta literatūros papildomos;*
- *Nėra už ką pirkti instrumentų;*
- *Pateikiamos tik pasakojimo ištraukos be konteksto ir užbaigtumo;*
- *Buvo daugiau eilėraščių, apsakymų;*
- *Kliūna užsienio autoriai su sunkiai tariamais vardais;*
- *Leidinių ir vadovėlių per daug, nusižiūrėtą į užsienį;*
- *Anksčiau turėjome teatrą per pamokas, buvo 1 val., bet jos maža. Gerai nepadarysi;*
- *Muzikos neturiu;*
- *Vadovėliuose apie pilietiškumą labai mažai;*
- *Vadovėliai prasti. “Be ryšio” užsienio tekstai;*
- *Trūksta lietuvių autorių tekstų;*

- **METODINĖ MEDŽIAGA. Iššūkliai (2):**
- *Prieš 10-20-30 m. tautiškumo buvo daugiau;*
- *Kiek duodi papildomai tiek, o programoje mažai.*
Lietuvybės su tiek nepažadinsi;
- *Nėr pinigų rūbams;*
- *Terminologijos problemų daug;*
- *Galėtų būti daugiau literatūros apie tradicines šventes;*
- *Nėra net eilėraščių apie Motiną;*
- *Vadovėliai užsienio rašytojų pilni;*

- **METODINĖ MEDŽIAGA. Iššūkiai (3):**
- ***Anksčiau eidavom Lietuvos geografiją. Dabar jos neišmokus puolam prie Europos. Per mažai apie Lietuvą programose dabar;***
- ***Mokykla neišugdys [tapatumo] pati viena. Per mažai turim medžiagos. O gal nemokam.***
- ***Nėra literatūros lieuviškos, vien importiniai autoriai;***
- **Vadovėlių autoriai užsieniečiai. Jų tekstai humoristiniai, vaikam linksma, bet kas iš to;**
- ***Turėjome dalyvaut Lietuvos dainų šventėj, bet neturim tautinių drabužių atspindinčių savo regioną, tai neišvažiavome. Vaikai labai liūdėjo;***
- **Tarybiniai laikais buvo daugiau.**

- **KLASĖS APLINKA: Geroji patirtis:**
- ***Kuriame gražią klasės aplinką;***
- ***Yra išausta Tautinė giesmė, rakšluosčiai su „Lietuva, brangi“;***
- **Klases puošiam „etno bruožais“.**

- **MOKYKLOS APLINKA. Iššūkiai:**
- *Trūksta tautinių rūbų;*
- *Trūksta patalpų muziejui etnografiniam;*
- Vaikai nebemato gamtos, yra tik vartojimas.

- **MOKYKLOS APLINKA. Geroji patirtis (1):**
- *Valgykloje užsiimame kulinarija – kūčiukai, stintaplūkis, kisielius, užgavėnių blynai;*
- *Per rudenėlio šventę įdomios daržovės, parodos;*
- *Margučių ridenimas lauke pagal orą;*
- *Meilė Tėvynei – pajūrio valymas (mokyklos tradicija) ekologinis žygis visos mokyklos;*
- *Vaikai vaikšto pprengti to laikmečio rūbais, plaukai XIX a. stiliumi;*
- *Turiu mokykloje istorijos muziejų;*
- *Turime mokyklos himną;*
- *Pakabintas miesto ir valstybės herbas, turime himną;*
- *Vėliava ant mokyklos;*

- **MOKYKLOS APLINKA. Geroji patirtis (2):**
- *Mokykloje vyksta Kaziuko mugė: jomarkai vyksta per kelis aukštus!*
- *Vasaros stovyklos būna. Gyvename mokyklos parke, tvarkome aplinką, vaikštome po apylinkes, susipažįstame su istorinėmis asmenybėmis;*
- *Visi renginiai prasideda čia – turime muziejų. Marginame kiaušinius, darome kaukes, instrumentus darome;*
- *Savo kieme turim klėtelę, ten pabūnam;*
- *Mokykloje laikosi dar muziejus, kol yra vyresnių mokytojų;*
- *Turime etninius kampelius mokykloje;*
- *Yra lietuviškas kampelis mokykloje, žemėlapis, vėliavytė. Turėjom Žemaitijos vėliavą, buvo pakilimas;*
- *Turėjome didelę liepą prie mokyklos. Joje buvo varnėnų “bendrabutis”. Paskui liepą nupjovė. Kaip vaikams tai paaiškinti...*

- **LAIKAS. Iššūkiai:**
- *Per pamokas trūksta laiko žaidimui;*
- *Trūksta laiko;*
- *Per daug tekstų;*
- *Liaudies dainoms, žaidimams, šokiams, kultūrai, tarmėms, vakaronėms teturim 0,5 val.;*
- *Tarmėm palaikyt valandų trūksta;*
- *Trūkumas popamokinės veiklos;*
- *Būreliams nėra valandų;*
- *Integruoji jei išpuola šventė;*
- *Ar yra pakankamo dėmesio tam [tautiškumui]? Ne yra tik pažymėta.*
- *Etninio suskirstymo programoje nedaug nors vaikams labai patink.*

- **KITOS APLINKOS. Geroji patirtis (1):**
- *Išvykos, piliakalniai: Eketės, Egliškės, muziejai: Gintaro, kačių, dar Kryžių kalnas, Nida;*
- *Vasaros stovykla (vasaros projektai);*
- *Jurbarko piliakalnis, Šatrijos kalnas, Šventojoje Alkos kalnas;*
- *Kalvystės, laikrodžių muziejus; Kitokios edukacinės aplinkos patinka vaikams: muziejai, karinės jūrų pajėgos;*
- *Rumšiškėse buities muziejus;*
- *Kultūrų palyginimui važiuojame į Japonų muziejų;*
- *Dovilų piliakalnis – padavimai, ekskursija;*
- *Einame į etnokultūros centrą;*
- *Dažnai edukacinės pamokos muziejuose;*
- *Projektai: Pažinkime savo kraštą;*
- *Ekskursijos į Panemunės pilis;*

- **KITOS APLINKOS. Geroji patirtis (2):**
- ***Edukacinės programos: susitikimas su “Pegaso” atstovais, „Knygnešio diena”, „Seku seku pasaką“ savo tarpe, susitikimas su aktore Matikonytė, „Iš amžių glūdumos“ muzika ir dainos,***
- ***Edukacinės programos apie bites, kur mokiniai renka medų, lieja žvakes, geria pieną su medumi;***
- ***Einam į mišką, aplink kaimą prie lankytinų vietų;***
- ***Susitikimai su amatininkais: audėja, batsiuviu;***
- ***Žiniuko mokyklėlė per vasaros atostogas. Susitikimo su audėja, batsiuviu, kepėme duoną, darėme kastinį;***
- ***Kai plaukė jachta “Lietuva” aplink pasaulį, rinkom info apie jų kelionę, darėm laivus;***
- ***Geneologinį medį piešiam, nuotraukas klijuojam;***
- ***Gamta yra viskas;***
- ***Einame ant piliakalnio. Ten sakmes prisiminame, piliakalnį tvarkome;***

- Dėkoju už dėmesį.
- Klausimai?
- e.skarbalius@gmail.com